

АТРАД АСОБАГА ПРЫЗНАЧЭННЯ

Войнаў без палонных і тых, хто прапаў без звестак, не бывае. І гэтая ісціна пацвярджаецца шматвяковай гісторыяй. Былі яны і падчас баявых дзеянняў у Афганістане. Таму ў 1983 годзе пачала сваю дзейнасць група асобага аддзела КДБ СССР па 40-й арміі. Сярод задач, якія стаялі перад яе супрацоўнікамі, былі таксама пошук і вызваленне савецкіх ваеннаслужачых, што знаходзіліся ў палоне ў бандфарміраванні на тэрыторыі Афганістана, вызначэнне месцазнаходжання тых, хто прапаў без звестак.

Давялося ў гэтым аддзяленні на спякотных афганскіх абшарах служыць і маёру КДБ Паўлу Сакалову.

Безумоўна, каб трапіць на службу ў органы дзяржаўнай бяспекі, трэба валодаць асаблівымі здольнасцямі, рысамі характару, мець унутраны стрывань, быць палітычна граматым і стойкім. Менавіта гэтымі якасцямі і валодаў салдат тэрміновай службы П. Сакалоў.

На гарызонце ўжо маячыў «дэмбель», калі ў вайскавай часці, якая знаходзілася ў пас. Даўгарукава Калінінградскай вобласці, аб'явілі набор у Вышэйшую школу КДБ СССР імя Ф. Э. Дзяржынскага.

Звычайны вясковы хлопца з Шаркаўшчынскага раёна, за плячыма якога быў незакончаны Даўгаўпілскі чыгуначны тэхнікум (бо прызвалі ў армію), разумеў, што гэта выдатны шанс атрымаць вышэйшую адукацыю і пры гэтым не быць цяжарам для бацькоў.

Пасля шматступеньчатага адбору Павел стаў студэнтам прэстыжнай установы, дзе чатыры гады вывучаў, адточваў і ўдасканальваў разнастайныя дысцыпліны.

Потым была служба ў Літве, пяць гадоў у Германіі, зноў у Літве. Жыццё ваеннага афіцэра ў большасці сваёй сапраўды непрадказальнае і качавое. Вось і ў снежні 1985 года П. Сакалова накіравалі ў Афганістан. У літоўскім гарнізоне засталіся жонка і двое дзяцей, якія з нецяргеннем чакалі кожнай весткі з чужой, далёкай і непрыветлівай краіны.

Па розных прычынах салдаты траплялі ў палон да «духаў». Большасць, безумоўна, у бездапаможным стане, параненыя, калі заканчваліся боепрыпасы. На жаль, адзначыў П. Сакалоў, былі выпадкі недысцыплінаванасці нашых ваеннаслужачых, а таксама недастатковага кантролю з боку афіцэраў у адносінах да падначаленых. Так, абставіны розныя, але наступствы трагічныя.

Што даводзілася пераносіць «няверным» у афганскім палоне, нават жудасна ўявіць. Іх утрымлівалі ў нечалавечых умовах, катавалі, калолі наркотыкамі, насільна прымушалі вывучаць Каран і мясцовую мову. Тым не менш большасць з палонных, нягледзячы на бязлітасныя здзекі і неймаверны боль, заставаліся мужнымі, нязломнымі, вернымі сваім традыцыям.

П. Сакалоў камандаваў падраздзяленнем асобага аддзела з пяці чалавек. Супрацоўнікі яго скрупулёзна збіралі і апрацоўвалі інфармацыю, тонка вербавалі агентаў. Усё чуць, прыкмяцаць, запамінаць кожную дробязь, пры гэтым адсейваць непатрэбныя звесткі, аналізаваць і, галоўнае, не памыліцца, не «пракалоцца» – вельмі напружаная работа, якая патрабуе не толькі разумовых, але і фізічных сіл.

– Іншы раз, – расказвае Павел Сцяпанавіч, – пры дапамозе запісак, якія перадавалі праз правераную агентуру, удавалася звязацца з палоннымі ваеннаслужачымі. А наогул, кожная аперацыя па вызваленні была па-свойму арыгінальнай, складанай і займала часам некалькі месяцаў.

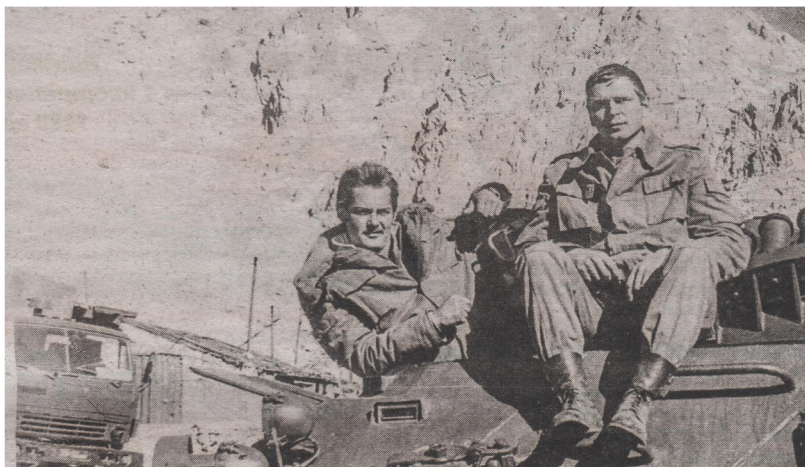
Для вываду з банды нашых суайчыннікаў выкарыстоўваўся ў асноўным абмен на душманскіх аўтарытэтаў ці іх сваякоў. За аднаго нашага яны, як правіла, патрабавалі пяць – шэсць сваіх палонных. Безумоўна, супрацоўнікі асобага аддзела згаджаліся на гэтыя ўмовы.

– Даводзілася, – кажа Пётр Сцяпанавіч, – пры вызваленні нашых хлопцаў плаціць і выкуп, часам немалы.

І маёр асобага падраздзялення прыгадаў выпадак, як доўгі час насіў з сабой амаль 30 тыс. долараў, што было вельмі небяспечна, бо і сярод сваіх, на жаль, сустракаліся таксама розныя людзі.

Былі і такія палонныя, успамінае маёр, якія не вытрымлівалі здзекаў, ламаліся і станавіліся нявольнымі саўдзельнікамі бандытаў, а нехта добраахвотна пераходзіў на бок душманаў, каб потым перабрацца ў Еўропу. Але ці маем мы маральнае права каго-небудзь асуджаць, бо ў кожнага свой парог болю і цяргення.

– Шмат ваеннаслужачых было вызвалена з афганскага палону, – кажа П. Сакалоў, – І калі бачылі змучаныя, але шчаслівыя твары вызваленых, разумелі, што наша доўгая, часам і вельмі небяспечная работа прайшла не дарэмна.

Алена ПЯТУШКА
Фота аўтара і з архіва